

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi Metsäntutkimuslaitoksesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä syyskuuta 1999 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Metsäntutkimuslaitoksesta (HE 61/1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander, ympäristöministeriö
- pääjohtaja Pentti Takala, Metsähallitus
- ylijohtaja Eljas Pohtila, ylimetsänhoitaja Risto Savolainen ja lakimies Seppo Nousiainen, Metsäntutkimuslaitos
- tarkastusneuvos Asko Valkosalo, valtiontilintarkastajain kanslia

- dekaani Kim von Weissenberg, Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta
- johtaja Ilmo Kolehmainen, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
- tutkimuspäällikkö Juha Hakkarainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- osastopäällikkö Pertti Litmanen, Metsäteollisuus ry
- ammattiosaston puheenjohtaja Kimmo Ahonen, Metlan toimihenkilöt ry
- tutkija Simo Hannelius, Metsäntutkimuslaitoksen tutkijat ry
- pääluottamusmies Anna-Kaisa Korhonen, Metsäntutkimusväki ry
- puheenjohtaja Ilpo Puputti, Metsäntutkimuslaitoksen metsätoimihenkilöt ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Metsäntutkimuslaitoksesta. Laki korvaisi nykyisen metsäntutkimuslaitoksesta annetun lain.

Esityksen mukaan Metsäntutkimuslaitoksen tehtävänä olisi edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Tehtävistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Metsäntutkimuslaitoksen ylin toimielin olisi johtokunta. Metsän-

tutkimuslaitos hoitaisi hallinnassaan olevia alueita tutkimustoiminnan tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon myös alueiden muut käyttömuodot.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta vuonna 2000.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksen perustelujen mukaan sen tavoitteena on, että Metsäntutkimuslaitos palvelee metsäsektorin tietotarpeita ja toimii osana kansallista innovaatiojärjestelmää, kuten Kansallisessa metsäohjelmassa 2010 on linjattu.

Metsäntutkimus säilyisi edelleen tutkimuslaitoksen päätehtävänä. Esityksessä on todettu, että tutkimuslaitoksen tehtävänä olisi edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Tehtävien hoidossa painotettaisiin erityisesti tutkimustulosten käytännönvientiä. Myös metsänjalostustoiminta ehdotetaan keskitettäväksi Metsäntutkimuslaitokseen. Tämän lisäksi tutkimuslaitokselle olisi tarkoituksenmukaista edelleen antaa myös muita sille soveltuvia koe-, seuranta- ja selvitystehtäviä. Tehtävistä säädetäisiin tarkemmin asetuksella.

Johtokunnan asema ja tehtävät

Esityksen perusteluista käy ilmi, että johtokunnan asemaa laitoksen johtavana toimielimenä on tarkoitus vahvistaa. Tavoitteena on varmistaa, että metsäsektorin ja koko yhteiskunnan tietotarpeet otetaan riittävissä määrin huomioon laitoksen toiminnassa. Johtokuntaa koskeva perussäännös otettaisiin lakiin. Johtokunnan asettamisesta, toimikaudesta, kokoonpanosta ja tehtävistä säädetäisiin sen sijaan asetuksella. Jotta tutkimustoiminta voidaan suunnata oikein ja sen tuloksia hyödyntää käytännössä, valiokunta pitää tärkeänä, että johtokunnassa ovat edustettuina mahdollisimman laajasti Metsäntutkimuslaitoksen tutkimustulosten käyttäjät.

Valiokunta toteaa lisäksi, että johtokunnan, jonka asettaisi esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen 2 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriö, tehtävänä olisi tutkimuslaitoksen strateginen johtaminen operatiivisen johtamisen kuullessa toimivalle johdolle. Johtokunnan tehtäviin ei asetusluonnoksen mukaan kuitenkaan kuuluisi työjärjestyksen vahvistaminen, vaan

ylivohtaja vahvistaisi työjärjestyksen kuultuaan johtokuntaa (asetusluonnoksen 15 §). Valiokunta katsoo edellä esitettyyn viitaten, että johtokunnalla tulee olla keskeinen asema laitoksen johtavana toimielimenä ja sillä tulee olla riittävät strategisen johtamisen välineet. Valiokunta edellyttääkin, että työjärjestyksen vahvistaminen määrittellään asetuksessa johtokunnan tehtäväksi, mikä vastaisi nykykäytäntöä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Asetusluonnoksen 3 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan johtokunta nimittäisi tutkimusjohtajan, hallintojohtajan ja professorit. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan harkinnan kohteena on ollut, että johtokunta nimittäisi myös tutkimuskeskusten johtajat. Viitaten edellä johtokunnan asemasta esittämäänsä valiokunta edellyttää, että johtokunta nimittää myös tutkimuskeskusten johtajat samoin kuin tutkimusasemien johtajat (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa oleva metsäomaisuus

Esityksen perusteluissa on todettu, että tutkimuslaitos käyttää hallinnassaan olevia valtion maa- ja vesialueita pitkäjänteiseen koetointaan, luonnonsuojelualueisiin liittyvään tutkimukseen ja opetuksellisiin tehtäviin. Tutkimuslaitoksen hallinnassa olevia alueita hoidettaisiin ja käytettäisiin tutkimustoiminnan tarpeiden mukaisesti ottaen huomioon myös alueiden muut käyttömuodot.

Valiokunta toteaa, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta on mietinnössään hallituksen talousarvioesityksestä vuodelle 1998 (VaVM 42/1997 vp) kiinnittänyt huomiota valtiollisen metsäomaisuuden hajautumiseen. Valiokunta katsoi, että hallituksen tulisi vielä erikseen selvittää mahdollisuudet siirtää Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa oleva metsäomaisuus Metsähallitukselle. Selvitettävä olisi myös se, saadanko metsäomaisuuden keskittämisestä hyötyä suhteessa nykytilanteeseen. Valtiovarainministeriön asettama valtion kiinteistöhallintotyöryhmä (VM 24/98) onkin ehdottanut, että Met-

säntutkimuslaitoksen hallinnassa olevat kansallispuistot ja luonnonsuojelualueet siirretään Metsähallitukselle. Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa olevan metsäomaisuuden siirto Metsähallitukselle on kuitenkin edelleen toteuttamatta. Laitoksella on tutkimusmetsien lisäksi yhä hallinnassaan Pallas-Ounastunturin, Pyhäntunturin ja Kolin kansallispuistot sekä Mallan, Pisavaaran, Häädetkeitaan, Vesijaon ja Karkalin luonnonpuistot. Muita luonnonsuojelualueita ovat Punkaharjun, Aulangon ja Porkkalan luonnonsuojelualueet. Näiden lisäksi on lehtojensuojelualueita, vanhojen metsien suojelualueita ja eräitä muita suojelualueita. Suojelualueita on yhteensä lähes 68 000 hehtaaria.

Valiokunta katsoo, että edellä selostetusta valtion maa- ja metsäomaisuuden keskittämisestä saatava hallinnollinen hyöty olisi merkittävä. Valiokunta edellyttääkin, että ainakin pääosa Metsäntutkimuslaitoksen nyt hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista ym. suojelualueista tulee siirtää Metsähallituksen hallintaan, jolla on luonnonsuojelualueiden hoitoon erikoistuneet luontopalvelut (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*). Toisaalta Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuskäytössä olevien talousmetsien tulee jäädä edelleen Metsäntutkimuslaitoksen hallintaan. Lisäksi Metsäntutkimuslaitoksen tutkimustoimintaa tulee laajentaa ja monipuolistaa nykyisestäään koko maassa. Siten Metsäntutkimuslaitos voisi laajentaa tutkimustoimintaansa sellaisillekin suojelualueille, joita se ei itse nykyisinkään hallinnoi. Eräät suojelualueet voisivat sinänsä olla edelleenkin Metsäntutkimuslaitoksen hallinnassa. Tällaisen poikkeuksen voisivat muodostaa esimerkiksi ne suojelualueet, joilla tai joiden läheisyydessä on Metsäntutkimuslaitoksen pysyviä tutkimusasemia ja -henki-

löstöä. Samoin oppilaitosten käytössä olevien opetusmetsien hallinta voidaan pysyttää Metsäntutkimuslaitoksella.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana edellä esitetyin huomautuksin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään kolme lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset) .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että Metsäntutkimuslaitoksen työjärjestyksen vahvistaminen määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi.*
2. *Eduskunta edellyttää, että asetuksella määritellään Metsäntutkimuslaitoksen johtokunnan tehtäväksi nimittää myös tutkimuskeskusten johtajat samoin kuin tutkimusasemien johtajat.*
3. *Eduskunta edellyttää, että pääosa Metsäntutkimuslaitoksen nyt hallinnoimista kansallis- ja luonnonpuistoista ym. suojelualueista tulee siirtää Metsähallituksen hallintaan.*

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Kalli /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd
jäs. Matti Kangas /vas

Marja-Leena Kemppainen /skl
Katri Komi /kesk
Lauri Kähkönen /sd

MmVM 6/1999 vp — HE 61/1999 vp

Esa Lahtela /sd
Eero Lämsä /kesk
Pertti Mäki-Hakola /kok

Olli Nepponen /kok
Erkki Pulliainen /vihr
vjäs. Aulis Ranta-Muotio /kesk.